

'Cel mai tare din parcare'

Ori de câte ori n-am făcut parte dintr-un juriu m-am felicitat că nu am fost copărtăș la "marea nedreptate" ce se făcea, prin palmarea, unui spectacol, unui regizor sau unui actor. Sunt convins însă că și alții vor fi gândit la fel, atunci când eu făceam parte dintr-un juriu. Cu toată bună-credința, onestitatea și "obiectivitatea" de care eram în stare. Chiar și atunci când premiile puse la dispoziția juriului par mai numeroase decât cei care efectiv le-ar merita, distribuindu-le pe (aproape) toate, juriul "păcătuiește" măcar față de el însuși (de propriile-i exigențe) și-i "nedreptățește" pe cei care obținuseră, pe merit, același premiu, la edițiile anterioare ale festivalului sau concursului în chestiune. Mai mult decât atât, ori de câte ori am făcut parte dintr-un juriu, având grijă nu să mulțumesc pe toată lumea, ci să nedreptățesc pe cât mai puțini, tot am rămas cu un sentiment de nemulțumire, pentru că rezultatul aritmetic

al notelor sau schimbul de argumente al colegilor de juriu înclinase balanța în altă parte decât cea în care credeam eu. Cât de vulnerabilă e în fond decizia oricărui juriu avea s-o demonstreze strălucit criticul literar Laurențiu Ulici în inspirata sa carte, polemică, "Nobel contra Nobel", autorul argumentând îndreptățirea altor candidați, virtuali, la premiile deja obținute, pe parcursul anilor. Numai că, oricât de reușită, demonstrația lui Ulici nu știrbește cu nimic prestigiul Premiului Nobel.

După cum nici nemulțumirile mele, reale, nu mă împiedică să fac parte în continuare din diverse jurii, cu tainica speranță că, poate și prin participarea mea, posibilele "nedreptăți" vor fi mai mici și mai puține.

De ce toată această "introduce-re" și în legătură cu ce anume? Ei bine, tocmai în legătură cu "clasamentul" revistei "Scena" (vezi nr. 7/1998), care a solicitat criticilor de teatru să desemneze "cel mai bun spectacol" al

lunii. Întâmplându-se să fie tocmai luna octombrie, când teatrele au ieșit "pe piață" cu multe premiere, unele pregătite îndelung, încă din stagiunea trecută, oferta a fost atât de "diversificată" stilistic încât oricare dintre răspunsurile noastre, oricât de bine cumpănite, risca să nedreptățescă nu unul, ci mai multe spectacole. Veți zice poate că tocmai în asta și stă "hazul" unor astfel de clasamente. Dar dacă, să zicem, în luna următoare spectacolele desemnabile nu se ridică nici pe departe la valoarea celor cinci-șase indicate de diverși critici în luna anterioară? Mai sunt cu adevărat relevante axiologic astfel de "clasamente"? Și, în general, sunt ele, clasamentele, cu adevărat operante în artă? Dincolo de faptul că indică preferințele subiective ale unui critic sau altuia pentru o modalitate sau alta de punere în scenă, sunt oare, întotdeauna, aceste montări comparabile între ele? Putem pune pe același plan spectacole care pornesc de la texte de Caragiale, Molière, Delavrancea sau Spiró György (scriitor maghiar contemporan, autor al unei adevărate satire tragice), mai ales atunci când, la rândul lor, montările sunt semnate de personalități artistice distincte, precum Mihai Măniuțiu, Alexandru Dabija, Alexandru Darie și Gelu Colceag?

În ceea ce mă privește, cum n-am văzut după '89 nici un spectacol Caragiale care să consune atât de bine cu vremurile de azi prin faptul că personajele doar mimează înțelegerea noilor mecanisme politico-economice și sociale despre care vorbesc întruna, fără să le priceapă de

o noapte furtunoasă de I.L. Caragiale

în regia lui Mihai Măniuțiu (Teatrul Odeon și SMART)

fapt, regizorul dezvăluindu-ne totodată pasionalitatea măr-lăniei patriotarde, m-am oprit la **O noapte furtunoasă** în regia lui Mihai Măniuțiu, producție SMART-Odeon. Aș fi putut însă să mă opresc la fel de bine la **Școala femeilor** de Molière de la Teatrul Mic, în regia lui Alexandru Dabija, în conlucrare cu scenografiu Irina Solomon și Dragoș Buhagiar, rafinată simplitate expresivă a spectacolului ajungând și în acest caz la o subtilă actualizare a valorilor textului. După cum “cel mai bun spectacol al lunii” putea fi – și chiar a și fost, pe “felicia” lui stilistică! – **Tacâmuri de pui** de Spiró György la Teatrul “Bulandra”, în regia – perfect “retrasă” în spatele jocului actoricesc – semnată de Gelu Colceag ! Pentru Dumnezeu, sunt modalități artistice net diferite, dar perfect legitime, probându-și fiecare în parte productivitatea artistică, dincolo de orice “clasamente”.

Procedeul mai vechi, al fostei reviste “Teatrul azi”, constând în notarea tuturor spectacolelor comentate cu steluțe de la 1 la 5, criticul având măcar latitudinea să dea aceeași “notă” unor spectacole considerate a fi foarte apropiate valoric, mi se pare mai adecvat, căci e mai aproape și de adevărul – nu întotdeauna “clasificabil” – al artei. Drept care, chiar dacă nu i-aș fi dat cinci steluțe, măcar patru tot i-aș fi dat și **Viforului** de Delavrancea de la Teatrul “Nottara”, regia lui Alexandru Darie, scenografia Mariei Miu și muzica lui Adrian Enescu oferindu-ne un oratoriu profan al luptei pentru putere, peste ale cărui rezonanțe actuale nu se poate trece cu ușurință, cum nu se poate trece nici peste caracterul novator al expresiei scenice propuse teatrului istoric. Ce s-ar mai putea spune ? Că, în ciuda pesimismului meu justificat la începutul noii stagioni (vezi articolul “Paradoxalul

stagnando” în “Scena” nr. 5), luna octombrie a fost o lună extraordinar de bogată în spectacole valoroase, rândurile de față neamintindu-le decât pe câteva, dintre cele mai importante. Și s-ar mai putea spune că revista “Scena” ne-a oferit în nr. 7, prin ancheta “Cel mai bun spectacol”, cel mai discutabil, controversabil, contestabil și deci *incitant* clasament teatral, îndemnându-ne să reflectăm, cu toată seriozitatea, la fiecare virgulă a exercițiului nostru critic. N-ar fi exclus ca în viitorul apropiat să avem și o anchetă referitoare la “Cea mai bună revistă de teatru a lunii”, concurența neputând fi, ca în orice domeniu, decât benefică. Voi fi însă îndreptățit să mă întreb, și atunci: “cea mai bună” din ce punct de vedere ? Altfel, fără nuanțarea comentariului critic, parcă prea ne coborâm la “cel mai tare din parcare” !

Victor Parhon

Ăia din sală

La “Cafeaua de dimineață”, unde ne invită în zilele de lucru Mircea Diaconu și Diana Lupescu prin intermediul canalului 1 al televiziunii publice, o telespectatoare mândroasă a răzbit în emisie: “Știți cât costă un bilet la **D’ale carnavalului** ?

150 000 de lei. Nu mi-a venit să cred și m-am dus la Național să verific. Așa era”. Nici titlul piesei, nici teatrul la care se juca nu erau citate corect, dar indignarea era sinceră. Dacă îmi aduc bine aminte, a fost folosit delicatul cuvânt “porcărie”. Așa cum cere condiția de gazdă, actorii din studio nu și-au contrazis oaspetele telefonic, dar nici nu l-au încurajat. Au îndrăznit totuși să argumenteze că, din moment ce sala

e plină, acest preț poate fi plătit de spectatorii pe care conta compania privată SMART. “Și cine sunt ăia din sală?” Tonul nu lăsa nici un dubiu: sala e populată de acei ticăloși care alimentează activitatea anti-corupție (câtă e) a organismelor specializate. Anchetați în libertate, în pauzele dintre interogatorii, trag o fugă la teatru, văd **O noapte furtunoasă** și se pregătesc astfel pentru durele discuții cu poliția și justiția, pentru răfuielele cu bandele rivale și cu presa ș.a.m.d. Nu era departe nici momentul când spectatorii merituși ar propune înființarea unei comisii care să verifice la intrare dosarul la zi (de Securitate și de SRI) al celor care vor să intre: colectivul să aprecieze dacă ei

corespund standardelor morale și culturale impuse de contactul cu sublimul. Vocea de la telefon știa totul despre funcția educativă a teatrului, pentru mari și mici: “Această piesă trebuie văzută de elevii care învață despre ea la școală”. Chiar așa? Dacă până la un punct era de înțeles ce simte un om în fața unui preț care încearcă să se apropie de costuri, după ce s-a obișnuit că un bilet de teatru costă cât o bere, aici intervenea o neînțelegere evidentă și nu e lipsit de un anume haz faptul că ea se exprima prin canalul unei televiziuni publice. Nu compania SMART trebuie să se ocupe de ilustrarea bibliografiei obligatorii pentru elevi, ci – printre alții – programele cultura-